

GOSPODARSKI LIST

List izhaja enkrat na mesec —
Stane za celo leto 12 lir, za pol
leta 6 l., posamezna številka 1 liro.

Leto V. Štev. 9
September 1926

:: Upravištvo in uredništvo ::
V GORICI CORSO VERDI ŠT. 37
:: Rokopisi se ne vračajo ::

VSEBINA:

Samoobramba, samoobramba. (D. Doktorič).

Živinoreja in živinozdravništvo: Razkuževanje. Bolezni na parkljih. Kako odpraviš volu trmo. (dr. Ravnik). Jesenska razstava bikov in žrebet.

Mlekarstvo: Problem mleka za ljudsko prehrano. P. — Planinski sir (inž. Rustja). Katere knjige morajo imeti mlekarne?

Sadjarstvo: V deželi sadja.

Poljedelstvo in vrtnarstvo: Jesensko oranje. (Inž. Pegan).

Vinogradništvo in kletarstvo: Pred trgatvijo (Just Ušaj). Novo sredstvo proti toči.

Splošno znanstvo: Kemija v modernem kmetijstvu (Fr. Magajna).

Zadružništvo: Kdo sme biti voljen v načelstvo in nadzorstvo? (D. Doktorič.) Ali je članstvo Vaše zadruge v redu? (Doktorič.) Oj ti pečati (Janez).

Splošno gospodarstvo: Žitna in gospodarska bitka (inž. Pegan). Poročila o uspehih s semenskim krompirjem in pšenico.

Čebelarstvo: O čebelnih znamenjih (dr. Ličan).

Tržni pregled.

Vprašanja in odgovori: 37. Zakaj mi je čilski soliter osmodil zelje? 38. Kaj je vzrok napenjanju in poginu teleta? 39. Kako odstranimo plesnobo iz kleti? 40. Koliko redilnih snovi imajo orehove trzpine sedaj in pred vojno? 41. Ali lahko protestiramo proti previsokim davkom

na mlekarno? 42. Katere knjige mora imeti naša mlekarne? Kako uničim brazmorja na njivi in na travniku?

Gospodarski koledar: Kmetovalec v septembru.

Gospodarski drobiž in razno: Motor na alkohol. Pridelek sladkorne pese v Italiji. Pogozdovanje Krasa.

Listnica uredništva: Prosimo vse sodelavce, da nam pošljejo svoje prispevke vsaj do 25. vsakega meseca, da list lahko pravočasno izide.

Kdor želi lanski letnik »Gospodarskega lista«, ga lahko naroči pri upravi. Cena vseh 12 števil, v lepo vezani knjigi je samo 15 lir.

Mlekarne!

Vse potrebne knjige dobite že kolekovane pri Zadružni zvezi v Gorici, Corso Verdi 37. Istotam dobite najceneje tudi vse *mlekarne* potrebščine.

Cena oglasom.

Stran	1 štev.	6 štev.	celo leto
1	100 L	350 L	500 L
1/2	60 "	200 "	300 "
1/4	40 "	120 "	180 "
1/8	25 "	65 "	100 "

Širite

„Gospodarski list“!

Restavracija Central

Gorica - Corso G. Verdi - Gorica
poslopje Centralne posojilnice na dvorišču

Toči najboljša domača vina: vipavska, briška, pristen kraški teran. Izborna kuhinja, topla in mrzla jedila. Šaljisiše trgovcev.

Lastnica
Postrežba točna. Josipina Podgornik.

RESTAVRACIJA S PRENOČIŠČEM

„Alla Transalpina“

nasproti državnemu kolodvoru

Pristno domače vipavsko in briško vino, izboren kraški teran, domača kuhinja, vedno gorka jedila. - -
Velik vrt.

Priporoča se **IVAN GRUSOVIN**

T PRISTNI TROPINOVEC!!

dobite vedno v Dornbergu
pri „Zadružni žganjekuhi“

FURLANI ALOJZIJ

SODAR

GORICA - VIA ASCOLI 23

razprodaja nove in rabljene sode, vsakovrstne plavnike, škafe itd. Sprejema vsa v to stroko spadajoča popravila.

ZOBOZDRAVNIŠKI ATELIER
ROBERT BERKA

BIVŠI ASISTENT Dr. PICHLA
GORICA - - CORSO VERDI 36

NASPROTI ZADRUŽNE ZVEZE

SPREJEMA OD 9 - 12 IN OD 2 - 6
OB NEDELJAH IN PRAZNIKIH
DOPOLDNE.

Pozor! VINOREJCI Pozor!

LEOPOLD KRALJ

SODAR

Gorica - Via Lantieri in Via Cipressi 2

Izdeluje: sode, kadi, lodrice, orne (žehtarice), škafe, brentače in vsa v to stroko spadajoča dela. Sprejema popravila, po dogovoru pride tudi na dom. V zalogi ima raznovrstno novo in staro posodo.

LA FONDIARIA

Zavarovalna družba proti požaru, nezgodam, tatvini in za življenje.

Generalno zastopstvo v GORICI,
CORSO VITT. EMANUELE III. 20

Krajevna zastopstva v vseh občinah

BREZIGAR IN SIN

GORICA - VIA CARDUCCI 19
(prej Gospodsko ulica) v dvorišču

Zaloga vsakovrstnih
kmetijskih strojev,
čeških in nemških
tovarn.

Restavracija

pri

„Treh kronah“

GORICA VIA CARDUCCI 12

Domača kuhinja. Toči pristno brisko, vipavsko vino in specialiteto „kraški teran“. Pre-nočišča za potnike. — Priporoča se občinstvu za obilen obisk

Anton Malnič.

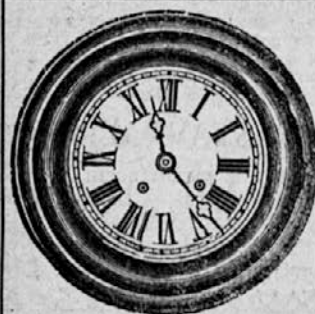
Naš zobozdravnik

specialist za bolezni v ustih in na zobeh

M. U. dr. LOJZ KRAIGHER

z nemškim zobozdravniškim izpitom za zobozdravniška in zobotehniška dela

v GORICI, na Travniku št. 20, I. nad.

Edini zastopnik za Goriško za stolpne ureprvo-vrstnih nemških tovarn najnovj-šega in najfinej-šega sistema (se navijajo same).

JAKOB ŠULIGOJ URAR IN ZLATAR

GORICA - Via Carducci 19 (Gospoka ulica)

Zaloga najboljših švicar-skih ur „UNION“ in „ALPINA“.

Največja zaloga vseh dru-gih ur z jamstvom 2 leti časa po najnižjih cenah.

Vinogradniki in kmetovalci pozor!

Tvrdba

VINOAGRARIA

v Gorici Piazza Vittoria

(Travnik) št. 4

prodaja: Amonium fosfat metabisulfit, klosterneu-burške kipelne glivice, grozdne mline in stiskal-nice, robkalne mreže, ki-pelne vehe, kit za sode in vratca, pumpe za vino, natege in cevi iz gumija, pipe, moštne tehtnice, fil-tre, žveplo na azbestu, vinsko kislino, ki je ne-obhodno potrebna za na-pravljanje domače pijače, škarje za trganje grozdja, „Riparin“ (odlično sred-stvo za pokvarjene po-sode) in druga orodja in sprave za vinorejce, sad-jarje iz čebelarje.

Zastopništvo švedskih in nemških tvrdk za mlekarско orodje. Poseb-nost: Ceneni in izvrstni posnemal-niki za posestnike in veliki za mle-karne.

Lastnik

JUST UŠAJ

enotehnik in agronom

ZOBOZDRAVNIK

Dr. L. MERMOLJA

špecialist za ustne in zobne bolezni

ordinira v GORICI na Travniku 5/II.
od 9. do 12. in od 3. do 5.

Naša zavarovalnica proti požaru

„L'UNION„

Ravnik Avgust - Gorica

Via Barzellini šte. 2 I. nadstropje.

ALOJZIJ BONNES

AVTORIZIRAN ELEKTROTEHNIK

GORICA - VIA CARDUCCI 1
(nasproti Montove hiše)

Instalacija vodovodov in plinovitih naprav itd
Bogata zaloga raznovrstnega električnega
materijala.

Kupujte domače vino!

Najpristnejše dobite vedno pri
„Vinarski Zvezi“ v Gorici

— Via Formica št. 1 ob Kornu. —
- Podpirajte lastnega kmetovalca. -

TEOD. HRIBAR

Gorica - Corso Verdi št. 32

Vedno bogato založena manufakturna trgovina. Sukno za moške in ženske obleke, preproge, zavese, voščeno platno, linolej in dr. iz italijanskih, prvovrstnih čeških in francoskih tovarn. Ne veste! Tu dobite vse potrebno po ugodnih cenah! Jamči se za solidno blago - Postrežba točna! Cene izven vsake konkurence!

ZLATI JELEN

HOTEL in RESTAVRACIJA

shajališče deželanov s prenočiščem in najboljšo domačo kuhinjo. — Pristna briška in vipavska vina. Kraški teran. Solidna postrežba. Se toplo priporoča slavnemu občinstvu. **Alojzij Vida.**

Trgovina
manufakturnega blaga in izgotovljenih oblek

Andrej Mavrič

Gorica - Via Carducci šte. 3 - Gorica

GOSPODARSKI LIST

List izhaja enkrat na mesec —
Stane za celo leto 12 lir, za pol
leta 6 l., posamezna številka 1 liro.

Leto V. Štev. 9
September 1926

:: Upravištvo in uredništvo ::
V GORICI CORSO VERDI ŠT. 37
:: Rokopisi se ne vračajo ::

David Doktorič:

Samoohramba, samoobramba.

Stvarnik je vtil vsakemu bitju zakon samoohrambe in samoobrambe. Vse nepregledne stvari od najnižjega bitja rastlinstva do najvišjega živalskega organizma sledé temu zakonu. Tudi človek ne dela izjeme, samo da se v njem nezavednemu nagonu pridruži še razum, s katerim nadkriljuje vse stvarstvo.

Ta zakon veleva vsakemu bitju, da mora braniti najvišjo posvetno dobrino, ki jo je prejelo iz Stvarnikovih rok: lastno življenje.

Opazuj naravo okrog sebe in v sebi, kako čudovito se ta zakon izpolnjuje.

Tvoje telo, največji umotvor, je izpostavljeno najrazličnejšim sovražnikom, vnanjim in notranjim: kdo jih vse pozna? Občuduj, kako se tudi brez sodelovanja tvoje zavesti, varuje in brani, kako iz lastne odporne sile izloča strupene sokove, škodljivce in zajedavce.

Naša zadružna organizacija je tudi živ organizem, tudi zanjo velja zakon samoohrambe in samoobrambe.

Varovati jo moramo proti nasprotnikom, ki ji grozé od zunaj, ti so nam

manj nevarni, braniti jo moramo v prvi vrsti proti notranjim sovražnikom, t. j. proti takim, ki bi se hoteli vrniti v njo pod raznimi krinkami, da v njej povzročijo notranje bolezni.

Čujte in zavračajte zajedavce in škodljivce z vso odločnostjo, še predno se prikradejo v naše zadrage! Če so se že vjedli v naše telo, je boj proti njim težji in vsak boj slabi vsaj nekoliko naše sile.

Kdo so ti zajedavci in škodljivci?

Zavist, sebičnost, častihlepje, pohlep in njih sorodstvo.

Dokler smo bili majhni, se ni nihče izmed njih za nas brigal, sedaj ko se je naša zadružna stvar začela krepko razvijati in samobitno uveljavljati, je vzbudila pozornost in marsikdo bi se rad priplazil vanjo.

Može s poštenimi nameni pridobivajmo in odprimo jim vrata na stežaj, a kdor hoče rušiti, naj ostane zunaj! Najbolj pa se varujmo zakrinkanih hiancev!

Živinoreja in živinozdravništvo

Razkuževanje.

Vsakemu mora biti znano, kako velike važnosti je razkuževanje v boju proti kužnim boleznim. Hlevi, ki so okuženi z nalezljivimi boleznimi, kot so n. pr. kuga na gobcu in parkljih, rdečica, smrkavost, garje itd., se bodo oprostili kužnih kali na ta način, da se operejo tla, zidovje, jasli in vsi v hlevu se nahajajoči predmeti z gorko vodo, kateri se primeša učinkovito razkužilo n. pr. kreolina. Stene se čistijo tudi z apnenim beležem, kateremu se prida 2 do 3 odstotna kreolina — na 100 litrov vode se da 2 do 3 l kreoline. Za čiščenje ran služi kreolinova raztopina in sicer se da 2 žlici kreoline na 1 l prekuhane vode ter se obveže na to rano s čisto krpo. V istem razmerju uspešno odganja žuželke in kožni mrčes.

Bolezni na parkljih.

Naš živinorejec premalo pazi pri živini na parklje. Parklje je treba čistiti, prisadne dele pa odstraniti s škarjami. Rano na parkljih izplakni s 3 odstotno kreolinovo raztopino, potrosi jo z žganim galunom, napolni z jodoformovo vato, pokrij z vato ter zveži parkelj s platnenimi vezili. Vrh tega položi platno, namočeno v katranu ter zveži vse to s staro čisto vrečo. Najbolje bi služila usnjata rokavica. Skrbi, da bo žival stala na suhem. V 14. dneh žival popolnoma ozdravi, če delaš tako vsak dan.

Kako odpraviš volu trmo?

Če ne mara vol vstati, ga človek tepe in biča. Včasih niti to ne pomaga. Nekdo priporoča sledeči recept: Vtekni volu v obe nosni odprtini nekoliko zemlje. Ta nenavadni občutek žival tako prestraši, da vstane in prične kihati, da utegne lažje dihati.

Dr. Ravnik, živinozdravnik.

Jesenske razstave mladih bikov belanske in žrebet kobariške pasme.

V namen, da se pospeši izpodreja domačih bikov belanske in konj kobariške pasme, priredi Kmetijski urad v Tolminu s sodelovanjem krajevnega živinorejskega odbora in s prispevki, ki jih je dala v ta namen na razpolago furlanska pokrajinska uprava, dne 15. novembra t. l. v Kobaridu in dne 16. novembra t. l. v Tolminu razstavi mladih bikov in žrebet zgoraj navedenih pasem po sledečem sporedu:

I. Razstava bikov.

1. Junčki od 6 do 10 mesecev
2. Junčki od 10 do 14 mesecev.
3. Junčki od 14 do 18 mesecev.

II. Razstava žrebet.

1. Žrebeta pod letom.
2. Žrebeta nad leto stara.
3. Žrebice in nerezana žrebeta od 2. do 3. let.

Pravilnik.

Čl. 1. Dne 15. in 16. novembra t. l. se bosta vršili v Kobaridu in Tolminu razstavi mladih bikov belanske in žrebet kobariške pasme.

Čl. 2. Živali bodo morale biti na razstavišču najkasneje ob 9. uri.

Čl. 3. Priglasitve sprejemata pripravljalna odbora v Kobaridu in Tolminu najkasneje do 8. novembra.

Čl. 4. K. tekmovanju se ne pripustijo živali, ki nimajo pasemskih znakov, ki so slabo ustvarjene in ki imajo dedne napake.

Čl. 5. Razstavljenе živali bodo morali čuvati lastniki ali njih zaupniki.

Čl. 6. Vsako obdarovalno sodišče bo sestavljeno iz treh članov. Število potrebnih obdarovalnih sodišč bo odvisno od števila razstavljenih živali. Razsod-

niki se izberejo izmed živinorejcev, ki niso razstavili živine.

Čl. 7. Podeljevala se bodo darila v denarju, svetinje in diplome. Posamezna darila bodo znašala najmanj 100 in največ 300 lir.

Čl. 8. Darila bo nakazal odbor na podlagi razvrstitve, ki jo predloži obdarovalno sodišče.

Čl. 9. Darila v denarju se izplačajo takoj po zaključku razstave. Svetinje in diplome dobe obdarovanci na dom. Darila, ki jih predvideva spored, se nakazujejo le za vredne živali.

Čl. 10. Živinorejcem, ki priženejo ži-

vali iz pod 10 kilometrov oddaljenih krajev že dan pred razstavo na razstavišče, se izplača za vsako prignano žival po 15 lir dnine. Onim pa, ki priženejo živali iz nad 10 kilometrov oddaljenih krajev, se izplača za vsak kilometer potja in nazaj po ena lira.

Čl. 11. Živali, ki se priženejo na razstavo, so podvržene obstoječim predpisom živinozdravstvenega reda.

Čl. 12. Sedež pripravljalnega odbora za razstavo v Tolminu je pri Kmetijskem uradu, za ono v Kobaridu pa na domu gospoda Antona Juretiča.

Odbor.

Mlekarstvo

Problem mleka za ljudsko prehrano.

Milan, kjer ima svoj sedež ena izmed največjih svetovnih tvrdk z mlekarskimi stroji in orodjem, tvrdka Alfa Laval, je bil prvo mesto v Italiji, ki je začelo organizirati ureditev moderne mlekarne, z namenom, da preskrbi mesto z zdravim, svežim mlekom. Kmalu za njim je prišel na vrsto Rim in pozneje še druga mesta.

Tudi pri nas se organizira, kot je znano bravcem iz prejšnjih številk Gospodarskega lista, velika centralna mlekarina v Trstu, ki naj bi oddajala tržaškemu prebivalstvu naše mleko zdravo in sveže, kot je da krava svojemu gospodarju.

Mnogo dela je prevzel nase pripravljalni odbor za to veliko mlekarino, ki ima namen zbrati vse potrebno gradivo in vse podatke, ki naj bi služili udeležitvi tega velikega podjetja. Ogromnega dela bo zahtevala izpeljava načrta: zgraditev mlekarske centrale v Trstu in velike mreže manjših mlekarin in zbirališč mleka po deželi.

Tudi nas vse čaka nemajhna naloga. Če hočemo, da se bo ta mlekarska centrala oživetvorila in da bo pozneje tudi uspevala, moramo sodelovati vsi. Ne imejmo zaprtih ušes za poziv, ki ga je priobčil avgustov Gospodarski list v član-

ku inž. Rustje: »Osrednja mlekarina v Trstu«. So kraji, kjer so se pred par meseci ljudje v precejšni meri zanimali za to akcijo, sedaj so pa popolnoma opustili zanimanje. Zakaj? — Bog ve!

Ali naj pustimo, da pade v vodo ta prelepa ideja, ki bo prinesla Trstu zdravo, sveže mleko, nam pa precej tisočakov več, kot jih dobimo sedaj? Odgovorimo si sami! Toda tudi pozneje, ko bo mlekarska centrala že obstojala, bo njeno uspevanje v veliki meri odvisno ravno od nas. Če hoče nuditi mlekarska centrala zdravo in dobro mleko mestnemu prebivalstvu, ga mora dobiti v zdravem in nepokvarjenem stanju iz zbirališč in te od kmeta.

Inženir Bassano Folli, ki je eden izmed najboljših mlekarskih strokovnjakov v Italiji, je spisal publikacijo, ki obravnava problem take velike centralne mlekarne. Knjiga je pisana v enostavnem jeziku in preprosto, da jo vsakdo razume (ki zna seveda italijanski jezik). V julijevi številki smo videli v notici: »Koliko mleka se porabi v mestih?«, da ga porabita Štokholm in Kodanj po 260 litrov na leto in csebo, Zürich v Švici 153 litrov, nemška mesta povprečno od 120 do 150 litrov, Trst pa samo 91 litrov in Milan celo 60

litrov. Te številke nedvomno dokazujejo, kako velike važnosti je preskrba italijanskih mest s svežim mlekom, med njimi tudi preskrba našega Trsta. Pisatelj omenjene publikacije pravi pravilno, da se posveča popolnoma napačno prevelika važnost pasterizaciji, ohladitvi in drugim delom v mlekarni, zanemarljivo pa se pravilno postopanje z mlekom in v hlevih pri molži in na zbirališčih. Vsa najmodernejša uredba centralne mlekarnice nam ne pomaga, če ne pazimo na skrajno čistoto pri molži in na pravilno postopanje z mlekom na poti do zbirališč in v zbirališčih. Dalje omenja pisatelj organizacijo preskrbe svežega mleka v mestu Mannheimu v Nemčiji.

To industrijsko mesto je porabilo leta 1910 dnevno 83.000 litrov mleka. Mleko je prihajalo v mesto iz 435 občin, ki so bile raztrošene okrog Mannheimina v velikem krogu — najbolj oddaljeni kraji so bili celih 150 km od mesta. Organizacija dobave je bila urejena izvrstno. Podjetje je preskrbovalo mesto z dobrim, zdravim mlekom in je uspevalo brez podpore od strani mestne uprave. Lahko si predstavljamo, koliko organizatoričnega dela zahteva taka ogromna mreža zbirališč in nadzorovanje vseh neštevilnih hlevov. Brez razumevanja od strani kmetovalcev, ki so dodajali mleko, bi bil tak uspeh nemogoč.

Glavne točke, na katerih temelji po mnenju inž. Folli preskrba mest z mlekom so:

1. Natančno oskrbovanje in nadzorovanje mlečne živine.
2. Natančno oskrbovanje in nadzorovanje molžnje.
3. Natančno nadzorovanje oseb, ki delajo pri živini.
4. Čistost hlevov in molže.
5. Pravilno postopanje z mlekom v hlevih.
6. Pravilno postopanje z mlekom na prvih zbirališčih.
7. Pravilno prevažanje mleka v dobrih posodah.
8. Moderna uredba centralne mlekarnice.
9. Skrb za razpečevanje na dom (v steklenicah).

Večino teh vprašanj bo moral rešiti odbor, ki mu bo poverjena ustanovitev centralne mlekarnice v Trstu. Na nas pa je ležeče, da ga bomo od svoje strani podpirali in skrbeli za čistoto hlevov, molže in pravilno spravljanje mleka v zbirališčih. P.

Planinski sir.

V glavnem so planine za letos že opuščene, ker se paša na planinah konča navadno na dan sv. Jerneja. Tudi po tem dnevu ostane živina še tu pa tam na planini in iz mnogih planin bo prignana v hleve komaj okoli polovice meseca oktobra.

Produkcija sira na planinah pa je za letos zaključena, ker tudi krave nimajo več mleka in se bliža čas otelitve. Lastniki planin se brigajo za prodajo sira in sedaj, ko to pišemo, je tudi že večina planinskega sira prodana.

Podpisani je letošnje leto obiskal nekoliko planin, sir pa je videl iz velike večine tolminskih planin. Planine v splošnem niso mnogo oskrbovane. Na izboljšanje paše se zelo malo pazi. Staje so v splošnem zelo, zelo zanemarjene. O čistosti je malo govora, kljub temu, da imajo marsikje v bližini izborne vode v izobilju.

Kar se tiče planinskega sira, je slika prav žalostna. Le zelo redke so one planine, ki bi imele lepe oblike sira. Še bolj redke pa so one, kjer se ne bi sir napihoval. Lastniki planin ne smatrajo napihovanja sira niti za tako veliko zlo in se jim napihovanje zdi celo nekaj naravnega, kar spada k planinskemu siru. Praviijo, da je sir prišla »ica«, nadaljnjih skrbi si pa ne delajo. Ako ne bodo sira prodali, si ga bodo pa razdelili.

Glede sirišča se opaža napredek, ker je domače sirišče skoraj izginilo in uporabljajo že večinoma umetno sirišče. V sirarski obrti — tudi v dolinskih mlekarnah — domače sirišče sploh ne sme imeti obstoja, ker ravno v domačem sirišču moramo iskati vzroke različnim napakam sira, posebno pa grenkobi.

Planinske mlekarnice tvorijo poglavje

za sebe. Niti ena ne odgovarja zahtevam, kljub temu, da so po nekaterih planinah prav lepe zgradbe. Zorilna klet večinoma povsod manjka. Sir se nahaja marsikje na prostoru, ki je krit s plehom iz vojnih časov. Solnce se upre v plehovino in pod njo nastane visoka toplota. Hudemu solncu je letos skoraj vedno sledila ploha, ki je toploto znatno znižala. Ker nimajo na mnogih planinah niti dovolj stalaž in leži sir kar na posdu, je umevno, da ne more pri takem spreminjanju toplote pravilno zoreti.

Planinske mlekarne je potrebno v marsičem izboljšati. V nekaterih krajih bi bilo to tudi prav lahko mogoče. Poznam planino, ki je imela letos 10 q dnevnega mleka in s sirom od enega tedna bi se dalo vse lepo urediti; toda se ne uredi, ker je po sredi nemarnost.

Druga velika pomanjkljivost je, da hočejo lastniki prodati popolnoma svež sir, ker nimajo prostora v mlekarni na planini. Je sicer res, da so naši ljudje potrebni denarja, a zakaj ne bi počakali par tednov, da bi dosegli vižjo ceno?

Važno poglavje tvori prenašanje sira s planin. Videl sem nekje, da so prinesli kmetje iz planine ves sir ravno tak, kot so ga naložili v nahrbtnne koše na planini. Hlebi so bili lepo vloženi med seno in se niso prav nič pokvarili. Drugod pa se opazi zvite in privite hlebe, ki so kot kos testa in ne kot hleb sira. Tudi v tem oziru je potrebna pazljivost. Četudi je mogoče sir prvovrsten, a je oblika grda in zvita, ne bomo dosegli za njo nikdar iste cene, kot za lepo obliko magari slabšega sira.

Letošnji planinski sir je dosegel v splošnem ceno 9 do 9.50 L za kg. Cena ni tako slaba, a tudi ni dobra. Podoben sir, kot je naš tolminski planinski, je sir »Fontina« v Pijemontu. Ta sir doseže danes 13 do 14 L za kg. Zakaj? Zato ker je lepo spravljen in ga tudi lepo odpošiljajo.

To bi bilo nekoliko pripomb k planinskemu siru. Da bi našle kakšno odprto uho!

inž. Josip Rustja.

Katere knjige morajo imeti mlekarne?

Mlekarna mora imeti

1. Knjigo pristopnic,
2. Imenik članov,
3. Zapisnik sej nadzorstva, načelstva in občnih zborov.

4. Blagajniški dnevnik,

5. Dnevnik o prinosu mleka,

6. Mesečni obračun mleka.

V svrhu lažje sestave bilance priporočamo še razdelnik, ki ga je vpeljala Zadružna zveza na tridnevnem knjigovodskem tečaju v Cerknem, seveda le v tem slučaju, če imate zmožnega človeka, ki ga bo vodil. Imenik članov, sejni zapisnik in blagajniški dnevnik morate kolekovati z 10 stotinkami za vsako polo (na vsako drugo stran prilepite kolek za 10 stotink). Kolekov pa ne smete uničiti sami, ampak morate nesti knjigo na registerski urad. Če rabite razdelnik, je boljše, da ga kolekujete, da nimate nepotrebnih sitnosti.

Najlažje in najcenejše pa je, če naročite vse knjige pravilno kolekovane pri Zadružni zvezi v Gorici.

Sadjarstvo

V deželi sadja.

Letos je zopet obiskalo večje število naših sadjerejcev pod vodstvom dr. P. Valliga divne sadne nasade Massalombarda. Vtis, ki so ga odnesli obiskovalci tega poučnega izleta je bil tako velik, da

se je eden izmed njih izrazil: Če bi povedal doma, kaj sem videl, bi mi ne verjeli.

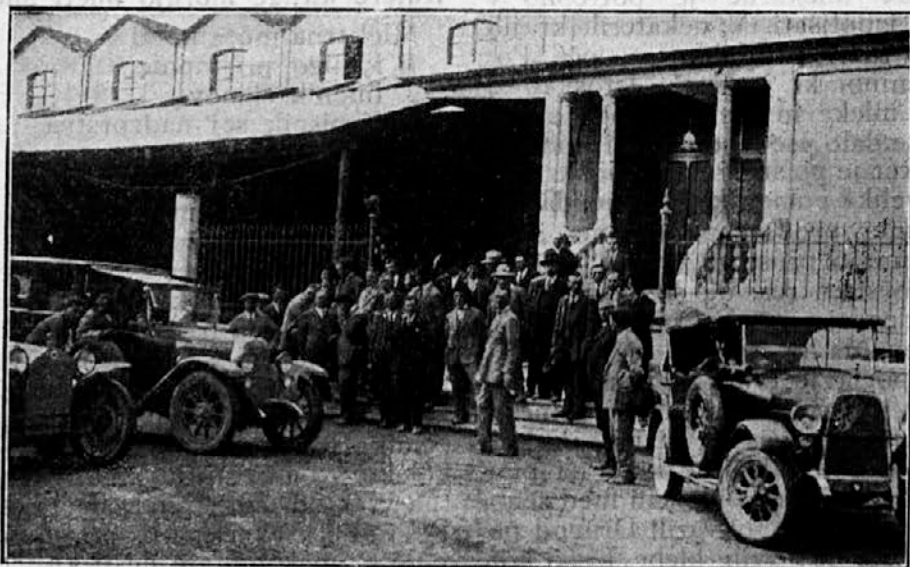
Pod spretnim vodstvom so si ogledali izletniki v enem samem dnevu vse najlepše nasade in veliko podjetje Bonvi-

cini-ja za izvažanje sadje. To podjetje vnovči vsakoletni sadni pridelek posestva, ki dosega 25 do 26 tisoč stotov (kvintalov), to je 250 vagonov sadja. To sadje dobiva od 23 tisoč breskev, 6 tisoč jabolk, 8 tisoč hrušk, 4 tisoč sliv. Podjetje, ki spravi tako veliko množino sadja na najrazličnejše trge, mora imeti izvrstno vsestransko organizacijo — o tem so se izletniki tudi prepričali pri pregledovanju podjetja in sadovnjakov.

Zelo so se izletnikom dopadla prekras-

13 članov, od katerih je 5 delavcev, da imajo 10 glav živine in 7 ha zemlje, od teh 3 ha sadovnjaka in da pride-lajo nič manj kot 450 q, to je 4½ vagone breskev, potem bi bilo pač nepotrebno govoriti o lepoti teh nasadov.

To in še drugo so občudovali naši izletniki v prekrasnem Massalombardo. Slišali so pa tudi o stalnem gnojenju, okopavanju, obrezovanju, škropljenju in drugem negovanju dreves, ki zahteva in izrabi vse sile gospodarja, njegove dru-

Izletniki pri odhodu iz posestva Bonvicini.

na jabotka. Mnogo dreves je dalo po zagotovitvi oskrbnika neverjetno visok pridelek 7 do 10 q. Za njimi so si ogledali lep nasad najraznovrstnejših hrušk in nazadnje ogromne nasade breskev, kakršni so baš samo v Massalombardu. Videli so breskve vseh starosti, od najmlajših, pa do najmočnejših 20 in še več let starih dreves, ki so bila že večkrat pomlajena. Vse so se odlikovale po veliki množini prvovrstnega sadeža.

Za nasadi kom. Bonvicinija so pregledali izletniki še prekrasne nasade posestva Roncadella in bratov Martini. Če povemo, da šteje družina Martini

zine in še cele vrste delavcev.

Vztrajno razumno delo prebivalstva, posvečeno v prvi vrsti sadjereji, je doseglo v ugodnem podnebjju Massalombarda uspehe, ki se zdé obiskovalcem le prekrasne sanje.

Naj bi naši sadjarji posvetili sadovnjakom vsaj en majhen del onega velikega in neprestanega negovanja in dela in uspeh bi gotovo ne izostal.

Če bodo poučni izleti k temu vsaj nekoliko pripomogli, potem bo njih namen dosežen.

(Po italijanskem izvorniku priredil ing. Pegan.)

Poljedelstvo in vrtnarstvo

Jesensko oranje.

Blíža se čas, ko začneta oranje in pripravljane zemlje za prihodnjo žetev. Kmet bo prijel za plug, pognal bo voli in brazde se bodo obračale. In ko bo izoral, bo vpregel voli v brano. Če bodo kepe le prevelike, bo dal na njivo par delavcev, da jih bodo razbijali z motiko. Nato bo sledilo sejanje in zrno bo izročeno zemlji, ki naj naredi iz njega kruhek za prihodnje leto. Par dni napora in znojenja in delo bo napravljeno — toda kako?

Ne pozabi, dragi kmetovalec, da ti plug reže in odmerja kruh! Če boš oral mokro zemljo, si boš ta kruh slabo rezal, enako tudi če boš oral presuho. Izberi si za oranje vedno pravi čas, ko ni zemlja ne preveč mokra, da se dela blato in ne presuha, da izoravaš celo morje grud. *Oranja, ki je izvršeno o pravem času, nikdar ne boš preplačal, če ga plačaš še tako drago, nasprotno pa te bo stalo oranje, ko ni izvršeno o pravem času vedno mnogo, pa če si zanje plačal še tako malo. Njivo pobranaj dobro, da bo zrno lepo pokrito.*

Ne orji plitvo! S plitvim oranjem prištediš sicer živino. Tudi je hitreje izvršeno in te zato manj stane. Toda ne pozabi, da s plitvim oranjem prehitro izkoristiš ono majhno plast zemlje, ki jo obrneš in da si delaš na ta način zemljo po nepotrebi nerodovitno. Globoko oranje preobrne več zemlje, zemlja ostane bolj zračna. Z globokim oranjem prineseš k površini spodnje, malo izrabljene in zato rodovitnejše dele zemlje. Vendar pa ne smeš poglobiti ornice preveč naenkrat. Spodnje plasti, dasi bogate na rudninah, so mrtve. Po mešanju z ornico, nudijo rastlinam takoj svoje redilne snovi, če pa pride preveč mrtve zemlje naenkrat na površino, imajo rastline mesto dobička škodo, ker ne morejo izkoriščati njenih redilnih snovi. Poglobljaj zato plitvo ornico postopno, vsako leto nekaj. Tega tudi pri oranju toliko ne občutiš. Za globoko oranje ti bodo hvaležne najblj one rastline, katerih korenike grejo globoko v zemljo. To so predvsem okopavine: koruza, pesa, repa in druge.

Plug reže kruh, zato pazimo, kako ga bomo držali!
Inž. Pegan.

Vinogradništvo in kletarstvo

Pred trgatvijo.

Mesec oktober se bliža. Temu mesecu pravijo tudi vinotok. Pravilno to ni, ker so se mu naši vinogradniki izneverili in potržejo grozdje večinoma že v septembru. To pa je velika napaka, ki se vsako leto bridko maščuje. Zlasti letos, ko je grozdje vsled neprestanega deževja in hladnega vremena, ki je trajalo do drugega tedna v avgustu, zelo zastalo, bi bilo pogrešno in nezmislno trgati pred prvo

polovico oktobra. Vreme je zdaj trajno lepo in upati je, da bo tudi tako ostalo. Koliko je vreden samo en solnčen septemski ali oktoberski dan za zoreče grozdje, se prepriča lahko vsakdo z navadno moštno tehtnico. Grozdje postaja dan za dnevom slajše in, če je zdravo, pridobiva tudi na teži. Sušiti se začne zdravo grozdje šele tedaj, ko trtno listje porumeni. Takrat oleseni pecelj in v grozdje ne prihaja več novi sok. Grozdje je takrat dozorelo in godno za trganje. Do

tega časa smo pa letos zelo daleč. Zato vinogradniki izpametujte se in vpoštevajte ta nauk. Leto za letom pišem v tem zmislu in priporočam kasno trgatev, toda vse je »bob ob steno«. Le nekatere vasi so se odzvale in začele kasneje trgati, kot prej. Uspeh ni izostal in njih vina so se mnogo zboljšala in pridobila na ugledu. Korak je torej storjen in upati je, da mu bodo končno sledili tudi najbolj trdovratni vinogradniki.

Toliko v spodbudo za kasno trgatev, a zdaj še par besed o najpotrebnejših rečeh, na katere mora misliti vsak vinogradnik že pred trgatvijo. Vsak vinogradnik mora skrbeti za to, da bo imel ob početku trgatve vse potrebno orodje, stroje in posodo popravljeno in očiščeno. Neverjetno je, koliko se v tem pogledu pri nas greši. Velika večina vinogradnikov pere potrebno posodo šele zadnji dan pred trgatvijo. Tedaj šele opazijo, da pušča sod, bedenj, ali da se vratca ne dajo dobro zapreti in morebiti tudi, da stiskalnica ali grozdni mlin nista v redu. Takrat letajo od sodarja do kovača, seveda so ti obrtniki takrat z delom preobloženi in ne morejo izvršiti naročil. Če pa naročilo sprejmejo, ga slabše izvršijo in dražje zaračunajo kakor po zimi, ko jim dela primanjkuje. Nekateri vinogradniki, zlasti pa oni, ki so doma od vojnih krajev, nimajo niti potrebne posode in orodja. Ti vinogradniki kupujejo ali si izposojujejo vse potrebno tudi šele zadnje dni pred trgatvijo. Takrat ni navadno izbere in prisiljeni so kupiti, kar jim pride pod roko.

Veliko vinogradnikov je lansko leto rabilo ob trgatvi amonijev fosfat ali pa metabisulfit. Velika večina je bila z uporabo teh sredstev, ki tako odlično delujejo na vino, zelo zadovoljna. Nekateri so bili pa nezadovoljni, ker so njih vina zadobila neprijeten duh po žveplu. Tega so pa ti vinogradniki sami krivi, ker se niso ravnali natančno po navodilih, priobčenih lansko leto v strokovnih listih. Zlasti pa niso mošta dovolj zračili. Kdor se je ravnal natančno po navodilih, je imel v vsakem pogledu dober uspeh. Vina, ki so bila napravljen

z dodatkom amonijevega fosfata, so se zgodaj očistila, ostala so celo leto zdrava, niso menjala barve in tudi na alkoholu so občutno pridobila. Črna vina so poleg tega tudi pridobila na barvi in imela so krasno rdečo peno, ki jo kupci toliko cenijo. Zato bi bilo zelo priporočljivo, da se uporaba amonijevega fosfata letos pri nas še bolj razširi. Vendar pa svetujem onim, ki so toliko površni, da se nečejo zadržati natančno po navodilih, da opustijo raje dodatek te snovi. Kako je rabiti amonijev fosfat, bom pisal v prihodnji številki. Upam, da do tistega časa ne bo še nihče trgal.

Končno omenjam, da kdor bo hotel biti še bolj napreden, ne bo rabil samo amonijevega fosfata, ampak tudi umetne glivice. Ta bo seveda imel še boljši uspeh in rekel bo lahko, da je storil vse, kar zahteva moderno kletarstvo.

Just Ušaj.

Novo sredstvo proti toči.

Toča je nesreča za vsakega kmetovalca, posebno škodo pa povzroča vinogradniku, kateremu ne uniči samo trud enega leta, temveč mu lahko pojé tudi velik del pridelka v prihodnjem letu. Kakšno škodo povzroči toča, vedo oni, ki so jo občutili.

Že v davnih časih so iskali kmetovalci sredstva proti toči. Še danes lahko opazimo na marsikaterem gričku prostor, kjer je stal pred desetletji top, iz katerega so streljali proti oblakom. Izkazalo se je, da ni top ničesar koristil in zato so opustili ta način preganjanja toče s topi.

Modernejše sredstvo, ki nas obvaruje škode povzročene po toči, predstavlja zavarovanje proti toči. To zavarovanje je precej drago. Donaša sicer precejšno korist onemu, komur je toča napravila škodo, a je istočasno zelo občutno breme za vsakterega, ki mu je toča prizanesla. V splošnem pa je pri nas zelo malo kmetovalcev zavarovanih proti toči.

V zadnjem času delajo propagando za novo sredstvo proti toči in o tem sredstvu piše g. ing. E. Thovez v strokovnem listu »L' Italia vinicola ed agricola«. To

novo sredstvo so neke vrste strelovodi, katere se postavi na vzvišenih krajih v razdalji od 300 m enega od drugega. Taki strelovodi so navadni drogovi z nadzemeljsko višino od 7 do 8 m. Vrh droga, ki je lahko lesen, naj bo navpična železna palica, katere konec je razdeljen v več drobnih osti ki štrle proti oblakom. Tak strelovod mora biti zvezan z žico s podzemeljsko vodo ali pa s kakšnim vodnjakom, reko ali potokom.

Opisani strelovodi so se baje dobro obnesli v mnogih vinogradih v bližini Torino. Ko pada drugje v okolici toča, pada bajé v kraju, kjer je mnogo takih strelo-

vodov leden, snegu podoben dež. Kot predpogoj uspeha navaja inž. Thovez veliko število takih strelovodov v onem kraju.

To novo sredstvo proti toči do danes ni še dobro preiskušeno, zato ne vemo z gotovostjo, ali pomaga in v koliko pomaga. Če smemo verjeti besedam inž. Thoveza, smo dobili z opisanimi strelovodi zelo učinkovito orožje proti ledeni šibi. Gotovo je, da se bodo našli ljudje, ki bodo to sredstvo preizkusili in bodočost nam bo pokazala, kaj lahko od njega pričakujemo.

Splošno znanstvo

Kemija v modernem kmetijstvu.

Po naukih profesorja H. F. Buttona napisal F. Magajna.

(Nadaljevanje.)

Kemija živalskega življenja ni taka kot rastlinska. Resnica je, da ne moremo posnemati naravnih procesov in ustvarjati živila tako, kakor dela to ona; moremo pa usmerjevati njene procese s škropljenjem, gnojenjem, zasenčevanjem, namakanjem, obdelovanjem itd. Istotako ne moremo pri živalstvu ustvarjati življenja kakor bi jih sami hoteli, z znanjem kemije, oziroma njenih najvažnejših zakonov, smo v stanju nekako izsiliti pojav in razvoj takih lastnosti pri živalih, ki jih najbolj želimo in omejiti razvoj tistih lastnosti, ki jih ne maramo. Prva kemična razlika med živaljo in rastlino je ta, da rastlina kopiči solčno energijo v sebi, žival pa nabrano energijo izrablja. Rastlina gromadi v sebi komplicirane sestavine, ki služijo potem živali za hrano.

Po svojem kemičnem sestavu so živali preprostejše od rastlin, ker imajo manj prvin, toda njihove spojine so bolj komplicirane. Kakor rastline, tako so živali večinoma sestavljene iz ogljika, vodika, kisika in dušika. poleg fosforja, apna,

žvepla in železa. Vse te in druge prvine igrajo v živalskem sestavu važno vlogo. Železo najdemo v krvi in v vseh tekočinah telesa. Ravno tako majhne množine klor, natrij in kalij, toda kalij, magnezij in silicij najdemo v zelo majhnih množinah. Najvažnejša izprememba, ki se vrši v telesu, je oksidiranje ali izgorevanje sladkorja. S tem se namreč osvobodijo energija in toplota, ki je bila dotlej skrita v njem. Hrana služi živali predvsem v dva velika namena: prvič za grajenje telesa, to je za grajenje krvi, mišic, živčevja, kosti itd.; in drugič služi kot kurivo za telesno toploto in gibanje. Pretežni del hrane porabi odraščeni človek ali žival za proizvodnjo telesne toplote in energije, ki je potrebna za delo. Le majhen njen del gre za popraviljanje izrabljenih telesnih delov. Iz hrane, ki jo uživamo, napravi telo potom prebave redilne sokove. Glavna sestavina hrane, ki jo uživamo, je škrob, ki ni raztopljiv, zato se pa mora v telesu spremeniti v nekaj, kar je raztopljivo. Zdaj se vrši isti proces kot ga že poznamo iz kemije rastlin. Slina in nekateri drugi prebavni soki imajo posebno moč, da s svojo navzočnostjo omogočijo škrobu, da se spremeni v sladkor. Izpremenitev škroba v sladkor

je pa jako priprosta stvar. Kakor že vemo, je škrob sestavljen iz šestih atomov ogljika na vsakih pet molekulov vode. Ako dodamo k tem petim vodnim molekulom še enega, dobimo iz vsega skupaj sladkor. Prebavni telesni soki omogočijo, da se k škrobovi sestavini pridruži dodatni molekul vode in škrob se lepo spremeni v sladkor, ki je raztopljiv. Sladkor v jetrah se imenuje *glikogen* ali živalski sladkor in tega rabi telo za svoje kurivo. Tak sladkor najdemo v živalski krvi vedno in celice telesa ga črpajo iz nje z veliko poželjivostjo.

Celice mišic. — Celice mišic potrebujejo tudi kisika. Kadar potegnemo v naša pljuča mešanico kisika in dušika, izdihamo potem iz njih dušik v takem stanju, kakor smo ga dobili, kisik pa prodre teke stene pljuč in se na krvnih telescih odpelje v vse dele telesa, da ga požrejo kisika lačne celice. Kri je namreč tekočina, ki je polna izredno majhnih rdečih telesc in ta telesca so nekaki čolni, ki vozijo mišičnim celicam kisik, katerega slednje potrebujejo, da zamorejo ustvarjati energijo. Mi baš ne vemo, kako se napravlja energija, vemo pa, da gre v mišice sladkor, da gre tja kisik in da izhaja od tam ogljikova kislina. In v čim večji meri se vse to vrši, tem več energija nastane. Torej naša in živalska energija (to je moč ali sila) ima svoj postanek v mišični celici. Iz tega sledi, da je vsaka mišična celica majhen strojček zase in da smo mi in živali sestavljeni iz milijonov takih strojčkov, katerih skupna sila povzroča, da delamo in se gibamo. Ti strojčki rabijo mesto bencina sladkor. Naši telesni strojčki so tako čudovito izdelani, da se skoro nič ne obrabijo. Kadar se počutimo trudne, je znamenje, da strojčkom primankuje kuriva. Vztrajnost v delu ni nič drugega kot telesna sposobnost dajati mišicam zadostno množino kuriva. Kadar počivamo, počivajo tudi naši strojčki in ker počivajo, se počasi nabira množina glikogena in ko po počitku začnemo zopet delati, delamo lažje, ker nova zaloga sladkorja omogoči živahno funkcioniranje naših strojčkov. Toda strojčki ali celice mišic navzlic za-

dostni množini sladkorja nočejo včasih pravilno delovati. Vzrok temu je pomanjkanje zadostne množine kisika. Premalo kisika pomenja pomankljivo pretvarjanje hrane v energijo. Če imamo mrzle noge, ko gremo spat, se bomo kmalu ugreli, če bomo nekaj časa hitro in globoko dihali, kajti s tem bomo dali našim strojčkom več kisika in energija, če ni porabljena z delom, se spremeni v toploto.

Spremembe dušikovih živil so bolj komplicirane kakor one škroba ali sladkorja. Dalje vemo, da vse, kar je porabljeno v telesu, bo razkosano in kasneje odvrženo potom ledvic ali obisti v obliki ščavne kisline ali na kratko scalnice in sličnih odmečkov. Scalnica živali vsebuje skoro ves dušik, ki ga je telo porabilo, to je okoli šestdeset odstotkov. Ostalih štirideset odstotkov gre od živali v suhih odmečkih. Marsikaj vmes nam je sicer še neznan, vsekakor vemo toliko: Izrabljeni škrob ali sladkor oddaja telo skozi pljuča v obliki ogljikove kisline in vode (t. j. vodnih hlapov), beljakovinate snovi pa oddaja telo skozi ledvice v obliki scalnice. Blato, katero odvržejo čreva, vsebuje neprebavljive tvarine in odmrle bakterije.

Kdor želi imeti

semensko pšenico,

naj jo naroči takoj pri Zadrudni zvezi v Gorici, da omogoči pravočasno nabavo zadostne množine semena. .

Prva pošiljatev

Tomaževe žindre

je že v skladišču Zadrudne zveze, v ia Morelli 36.

Zadruga, pošiljajte naročila za *superfosfat in kalijevo sol!*

Naročajte *orehove tropine*, najcenejše močno krmilo za živino.

		Zadružništvo		

Kdo sme biti izvoljen v načelstvo in nadzorstvo?

Pri občnem zboru neke naše zadruga so se vršile volitve z listki. Skrutinatorji so ugotovili, da so bili med kandidati tudi nečlani. Nekdo je trdil, da občni zbor kot vrhovna oblast sme tudi sprejemati člane in če torej občni zbor koga izvoli v načelstvo ali nadzorstvo, se mora predpostavljati, da je stem kandidat tudi postal član.

To pojmovanje je popolnoma napačno in ne odgovarja zakonu.

1. *V načelstvo smejo biti voljeni samo zadružniki.* Zadružni zakon od 9. aprila 1873, navajam avtentično nemško besedilo, pravi: § 15. Jede Genossenschaft muss einen aus der Zahl der Genossenschaftler zu wählenden Vorstand haben. (Vsaka zadruga mora imeti načelstvo, ki se mora voliti iz števila zadružnikov). Dr. Robert Fischer (Oesterreichische Gesetzkunde Herausgegeben von Dr. Ehrenreich. Wien 1912) pripominja k temu: Der Vorstand kann nur durch die Wahl bestellt werden und es können nur Genossenschaftler (razprto tiskano v izvorniku) in den Vorstand gewählt werden. (Načelstvo more biti postavljeno samo z volitvijo in samo zadružniki smejo biti voljeni v načelstvo). Osebe, ki se imajo voliti, morajo torej biti člani že takrat, ko so vršijo volitve.

2. *Tudi v nadzorstvo se smejo voliti samo zadružniki.* § 24 z. z. pravi: Der Genossenschaftsvertrag kann dem Vorstande einen Aufsichtsrat, welcher von den Genossenschaftlern aus ihrer Mitte, mit Ausschluss der Vorstandsmitglieder, gewählt wird, und dessen Bestellung zu jeder Zeit widerruflich ist, an die Seite setzen. (Zadružna pogodba lahko postavi načelstvo ob stran nadzorstvo, ki ga volijo zadružniki iz svoje srede; izključeni so člani načelstva. Postavitev nadzorstva se more vsak čas preklicati). Dr. Robert

Fischer pristavlja k temu: Ist ein Aufsichtsrat im Statute vorgeschrieben, so müssen die Mitglieder des Aufsichtsrates, gleich wie bei der Kommanditgesellschaft auf Aktien, aus der Mitte der Gesellschafter (*Genossenschaftler*) gewählt werden. (Če pravila zahtevajo imenovanje nadzorstva, se morajo člani nadzorstva, kakor pri komanditni delniški družbi, voliti iz srede družbenikov (*zadružnikov*). Nemške besede, ki sem jih tu povdarjal, so v navedeni knjigi razprto tiskane.

3. *Članske pravice se pridobijo šele po izpolnitvi vseh pogojev, ki jih določajo pravila.* Zakon določa tozadevno samo, da morajo pravila (zadružna pogodba) vsebovati pogoje, pod katerimi se pridobi članstvo. Po navadi določajo pravila sledeče pogoje: 1. sprejem načelstva, 2. podpis pristopnice, 3. plačilo deleža (včasih tudi pristopnine). Šele ko so vsi pogoji izpolnjeni, pridobi novi član članske pravice. Tudi če bi kdo bil sprejet med člane s sklepom občnega zbora, bi na istem občnem zboru v članstvo sprejeta oseba še ne mogla uživati članskih pravic, ker bi morali biti poprej izpolnjeni po pravilih določeni pogoji.

4. *Ali sme občni zbor sprejeti nove člane?* Ne upam se trditi, da bi se to ne moglo zgoditi. A pri tem je treba vpoštovati določbo § 30. zadr. zakona, ki odreja: Namen občnega zbora mora biti vselej naznanjen pri sklicanju. O predmetih, ki niso bili na ta način javljeni, se ne sme sklepati; izvzet je pa sklep o predlogu stavljenem na občnem zboru, naj se skliče izredni občni zbor. Ni treba javljati predlogov o predlogih in razpravah brez sklepov.

O sprejemu novih članov bi se torej smelo na občnem zboru sklepati, le če bi ta predmet bil prijavljen na dnevnem redu.

Po vsem tem se mi zdi sicer mogoče, da bi kdo bil na istem občnem zboru sprejet v članstvo in ob enem izvoljen v načelstvo in nadzorstvo, ali le če so dani vsi potrebni pogoji. Najprej bi moral biti sprejem novih članov javljen v vabilu kot predmet dnevnega reda občnega zbora, še pred volitvami bi moral občni zbor sklepati o sprejemu in novo sprejeti člani izpolniti pogoje določene za pristop v pravilih.

Dnevni red občnega zbora pa določa navadno načelstvo. Čemu bi načelstvo postavilo sprejem novih članov na dnevni red občnega zbora, če je samo za to pristojno?

Jasno je torej na vsak način, da mora biti vsak že član zadruga, predno bi ga smel občni zbor voliti v načelstvo ali nadzorstvo.

D. Doktorič.

Ali je članstvo vaše zadruga v redu?

Članski imenik je najvažnejša knjiga zadruga, ki ji žal naši zadrugarji posvečajo premalo pazljivosti. Članski imenik je podlaga kreditu zadruga, ker je podlaga jamstvu. Iz nerednosti v članskem imeniku lahko nastanejo najopasnejše posledice za zadruga.

Članski imenik je tudi javna knjiga, v katero se mora dovoliti vpogled vsakomur. Zadružni zakon od 9. aprila 1873 § 14 pravi o njem: Na sedežu zadruga in vsake njene podružnice se mora voditi zapisnik (register), v katerega se vpišejo ime, priimek in stan vsakega zadružnika, dan njegovega pristopa k zadrugi in izstopa iz nje, število deležev pripadajočih vsakemu, kakor tudi odpoved enega ali več deležev. Vpogled v ta zapisnik (register) kakor tudi v zadružno pogodbo in morebitno njeno spremembo se mora dovoliti vsakomur.

Pred vsakim občnim zborom mora načelstvo natančno pregledati imenik in ugotoviti z vso točnostjo število članov in ali so vsi tudi v resnici člani, da ne nastanejo kasneje kaki dvomi o pravilnosti sklepov in volitev občnega zbora.

Podatki v članskem imeniku morajo

biti tako natančni, da se more vsak hip brez vsakega dvoma ugotoviti identiteta člana.

Pri zadrugah, ki imajo večje število članov, se mora nastaviti abecedno kazalo, da pri iskanju v čim krajšem času ugotovimo, ali je kdo član ali ne.

D. Doktorič.

Oj ti pečati!

Komaj so pri nas v Smrečju sprožili misel, da ustanovimo mlekarno. Je že tekel izvoljeni tajnik v Gorico naročit pečat. Saj veste, da brez pečata ne more biti nobena mlekarne. Imamo mlekarne brez hiš, brez posnemalnikov, brez kotlov, brez mlekarjev, brez računov, včasih so še celo brez mleka, a brez pečata, to ne sme biti! Ko so se zbrali ljudje k ustanovnemu zborovanju pa, glej, še ni bilo pečata. Kdo ve, ali bo zborovanje veljavno, ko ni bil navzoč najvažnejši činitelj, naš pečat. Tajnik je ves v skrbeh takoj pisal dopisnico v Gorico, kako in kaj, da niso poslali pečata. Veliko skrbi nam je delalo za pečatom tudi ime naše mlekarne. Dolgo smo se prerekli. Nekteri so hoteli po vsej sili doseči, da bi se klicala Kmečka mlekarne in sirarska zadruga v Smrečju pod Krasno goro, češ da se to imenitno glasi. Nazadnje je obveljal naslov Mlekarne zadruga v Smrečju, ki je sicer manj imeniten, pa eni so trdili, da je boljše čim krajše ime.

Čez nekaj dni po zborovanju me sreča tajnik in mi z velikim veseljem že od daleč kaže pečat, ki je konečno vendar enkrat prišel. Slovesno smo ga takoj poizkusili v moji pratiki. Na sredi se je šopirila lepo rejena kravica, okrog nje se je pa blestel napis: Smreška mlekarne pod Krasno goro. »Pečat je pa res lep, dem tajniku, »a naša mlekarne se vendar ne kliče tako.« »Kaj zato, Janez,« me zavrne, »saj pred tremi tedni, ko sem pečat naročil, vendar nisem mogel vedeti, da boste mlekarne drugače krstili.« Kaj sem mu hotel? Če bi mu rekel, naj

bi z naročilom počakal, bi ničesar ne opravil in zato nisem imel niti poguma ga poučiti, da mora biti na pečatu raz-

ven pravilnega naslova vedno dodatek »vpisana zadruga z omejenim jamstvom«.

Janez.

Splošno gospodarstvo

Zitna in gospodarska bitka.

Kmalu po končani svetovni vojski se je raznesel po Evropi glas: Povečajmo pridelke, da ne postanemo sužnji tujcev! Če bomo pridelali dovolj žita doma, ne bomo odvisni od inozemstva, nobeden nam ne bo mogel zlepa do živega, ne v miru in tudi ne v vojski. Države, ki so prej z vso vnemo podpirale industrijo, so začele obračati svojo pozornost vedno bolj in bolj poljedelstvu. Velika industrijska kriza, ki je zasegla kmalu po vojni eno državo za drugo, jih je v tem le še potrdila. Delavstvo, ki je prišlo vsled te krize ob zaslužek, se je oprijelo boljše viških prekucijskih nauk in si je hotelo pomagati nasilnim potom, s pomočjo revolucije. Začelo se je tekmovanje med delavcem in kmetom, boj za prvo mesto. Te boje obeh največjih ljudskih razredov, kmetskega stanu in delavstva, ki so imeli namen, polastiti se vlade in doseči zakonodajo sebi v prid, opazujemo najlažje na Čehoslovaški republiki.

Socijalistično mišljenje prvih vlad je ustvarilo republiki zakone, ki so dajali delavstvu velike pravice in svoboščine. Tako je bil na primer vpeljan 8 urni delavnik za poljedelске delavce. Kam mora priti poljedelstvo, če delajo delavci samo od 8. do 12. in od 2. do 6., si vsak lahko predstavlja. Svoboščine, ki jih je dobilo delavstvo od vlade, so vzbudile v njem samozavest moči in oblasti. Ko je dosegel minister Rašin, ki je bil eden izmed najboljših finančnikov Evrope, s svojo znano valutno reformo stabilizacijo (ustaljenje) čehoslovaške krone, se je začela pojavljati na Češkem industrijska kriza. Izvoz je vsled visoke cene krone vedno bolj zastajal, tovarne so vsled tega zni-

ževale plače in odpuščale delavstvo, ki je začejalo mrmrati.

Tedaj so se začela pojavljati med političnimi strankami, ki so bile iz početka tesno spojene ena z drugo, vedno večja nasprotja. En del je zastopal kmeta in njegove koristi, drugi del pa delavca. Boji med njimi so postajali vedno hujši. Vrhunec so dosegli v poletju leta 1926., ko je sprejela zbornica med ogromnim kričkom, žvižganjem, psovanjem in razbijanjem vseh socijalističnih strank novi zakon o poljedelski carini. S tem zakonom je zmagal kmet nad delavcem, ker mu je zasigurano dobro vnovčenje pridelkov na škodo delavca. Visoke carine popolnoma onemogočajo uvažanje tujih poljedelskih proizvodov, ki bi uplivali na znižanje cen na domačih trgih, predvsem žita in živine. S tem zakonom je delavstvo hudo prizadeto, ker povzroča umetno vzdrževanje visokih cen življenskih potrebščin in tira delavca v še večjo bedo. Na ta način je torej Čehoslovaška zaščitila kmeta in zagotovila povečanje domače produkcije, ki so ji dani s carinsko zaščito vsi predpogoji za uspešen razvoj. Ali je naredila prav ali ne, to nam bo pokazala bodočnost.

Tudi druge države so zaščitile kmetijstvo, deloma s carino, deloma s primernimi zakoni, ena več, druga manj.

Kako pa je v tem oziru pri nas?

Fašistovska vlada, ki jo vodi predsednik Mussolini, se zanima v veliki meri za povzdigo poljedelstva. Z izboljšanjem obdelovanja zemlje in povečanjem uporabe umetnih gnojil se ji je posrečilo dvigniti proizvodnjo žita in drugih pridelkov. Kdo še ni čital, ali vsaj slišal energičnega poziva vlade, ki vabi vse, da se udeležijo takozvane žitne bitke? Kdo

še ni slišal o uspehih te bitke, o prekrasnih žitnih poljih, katerih pridelek je dosegel neverjetno visoke številke? Kdo še ni slišal o vedno večji uporabi umetnih gnojil, o izboljššanem obdelovanju zemlje, o velikem razširjenju poljedelskih strojev za oranje, mlatitev itd.? Saj so hoteli še celo naši Vipavci polni navdušenja kupiti traktor za oranje svojih malih njivic. Priznati moramo, da je dosegla vlada s svojo energično in široko zasnovano »bitko za žito« mnogo lepih uspehov.

Kaj pa mi? Ali se zavedamo tudi mi resnosti časa, ali ne? Ali se je dotaknila »žitna bitka« tudi našega ozemlja? Ali smo tudi mi dosegli kakih uspehov?

Da, tudi v naši deželi se je začelo neko gibanje, toda ne mogli bi ga imenovati »žitna bitka«. Boljši naslov tega gibanja naših krajev bi bil »gospodarska bitka«. Ne gre nam toliko za povečanje žitnega pridelka (temu je odločen v večini naših krajev le majhen prostor), ampak za izboljšanje vseh gospodarskih panog in predvsem živinoreje. Našo »bitko« bi lahko z vso pravico imenovali »živinorejsko bitko«, ker moramo njej posvetiti največjo važnost. Ne smemo seveda zanemarjati drugih panog gospodarstva, ampak jih postaviti na ono višino, kot to zahteva od nas današnja resna doba valutnih kriz, ki imajo za neizogibno posledico tudi gospodarsko krizo. Sicer pa naš kmet tega tudi ne dela. Veliko število lepih nasadov breskva nam priča, da se zanima naš kmet za sadjarstvo, posebno v onih delih dežele, ki ležijo bližje Gorice. Seveda ni dovolj, da se zanimajo za sadjerejo samo nekateri kmetje in nekateri kraji. Za njeno povzdigo bi moral skrbeti vsako, od prvega do zadnjega. Lege za sadjerejo imamo ugodne, toda naše sadjarstvo je žal še vedno na precej nizki stopnji. Priložimo vsi roke v povzdigo te tako važne panoge našega gospodarstva!

Tudi ostale gospodarske panoge moramo izboljšati. Dvigniti moramo produkcijo žita in vseh naših pridelkov. Naši kraji so do sedaj žal po večini pasivni, to se pravi, da več potrebujejo, nego

pridelajo. Zato vedno bolj in bolj lezejo v dolgove. Izboljšati moramo obdelovanje zemlje in uporabljati v večji meri umetna gnojila in vse druge pripomočke, ki nam jih nudi moderno gospodarstvo. Edino na ta način bomo dosegli to, kar je dosegla ostala Italija: povečali bomo svoje pridelke in se s tem gospodarsko osamosvojili.

Toda še na eno stvar ne smemo pozabiti, na povzdigo živinoreje. Razmere kažejo, da bo v bodočnosti živinoreja najvažnejša panoga našega gospodarstva. Država, v kateri živimo, je navezana v veliki meri na uvoz živine. Naši gričkoviti kraji, posebno naše gore so kot naša lašč ustvarjene za živinorejo. Ali naj mar ne izkoristimo ugodnosti, ki nam jih nudi narava in naše stališče v državi? Naj nas ne moti trenutna nizka cena živine. Našo živino bomo vedno lahko primeroma dobro vnovčili, enako tudi mleko, oziroma njegove proizvode. Skrbimo zato z vsemi svojimi močmi za povzdigo živinoreje. Oklenimo se naših gospodarskih in mlekarskih zadrug, ki nam bodo pri tem pomagale. Naše načelo bodi: Povišanje pridelkov in izboljšanje živinoreje.

Strnimo se vsi kot en mož v močno, jezkleno fronto gospodarske, to je žitne in živinorejske bitke! Inž. Pegan.

Poročila.

Podajamo nekaj poročil o uspehih, ki so bili doseženi s semensko pšenico in semenskim krompirjem. Vseh ne bomo priobčevali, ker so itak večinoma enaka.

Semenska pšenica.

Nemška: Pšenica je bila spomladi tako majhna, da smo jo hoteli zaorati. Pozneje se je sicer popravila, kljub temu pa je ostala nizka in je dala slab pridelek. (Šempeter.)

Vašo nemško pšenico je napadla rja, pridelek je bil precej nepovoljen (Avče).

Gentile rosso: Pšenico sem posejal na pečeno zemljo, ki je bila pognojena za predhodni krompir. Klasje je bilo lepo, slame malo, zrno prvovrstno. Posejal sem 70 kg, pridelal 1046 kg, (Gorica.)

Pšenica se je lepo razvijala in naredila

velik klas. Ima lepo slamo, ki bi bila dobra za strehe. Na 1 kg posevka je bilo približno 15 kg pridelka (Ladre).

Pšenica ima močno, toda nizko slamo, polegla ni, rja jo je napadla le malo. Zrno je polno in pridelek večji kot z domačim semenom. Na 1 kg semena je dala približno 15 do 17 kg pridelka (Avče).

Iz navedenih in drugih poročil, ki jih je prejelo uredništvo Gospodarskega lista, je razvidno, da pride za naše razmere v poštevit italijanska pšenica »Genzile rosso«.

Kdor hoče imeti seme te pšenice, ki da v dobro gnojni zemlji prvovrsten pridelek, naj jo naroči takoj.

Jugoslovanski semenski krompir.

Avče: Krompir je rasel zelo bujno. Krompirjevica je bila zelo velika in je ostala dolgo zelena. Pridelek je srednji, povsod večji kot iz domačega semena. Gnitju so podvrženi predvsem večji gomolji, vendar gnije v splošnem manj kot domač.

Batuje: Krompir je visok, ponekod še celo previsok in tam dela v zemlji dolge niti. Pridelek bo kot kaže srednje velik. Kdor je gnožil s čilskim solitrom, se je obvaroval v veliki meri peronospora.

Kozana: Jugoslovanski krompir se je poznal že na zunaj po lepi rašči na prvi pogled od domačega, ki je bil na isti njivi. Gomolji so lepi in debeli. Izgleda, da bo kasnejše zoril.

Ladre: Vaš semenski krompir je na zunaj mnogo lepši od domačega. Pričakujemo, da bo večji tudi pridelek.

Slap: Jugoslovanski krompir je za polovico večji kot naš domač, cvete dolgo in je še vedno zelen. Krompirji so lepi debeli, od 3 do 5 pod enim grmom. V težkih zemljah gnije, vendar manj kot domač.

Šmarje: Krompir ima čez mero veliko krompirjevico. V zemlji dela dolge niti z majhnimi krompirčki.

Sempas: Krompir je večji kot domač, gomolji so lepi, debeli. V poplavljenih zemljah gnije.

Kras in Istra: Vsa poročila, ki smo jih prejeli, pravijo, da je krompir lep in debel in povsod mnogo lepši kot domač.

Iz zgornjih poročil vidimo, da je akcija za obnovitev semenskega krompirja, ki jo je podvzela lansko leto Zadružna zveza v Gorici, uspela v polni meri. Uvozno dovoljenje je imela v celi deželi samo Zadružna zveza, ki je neposredno in po tom nekaterih drugih gospodarskih organizacij razpečala 7300 q semenskega krompirja. Če bi se ne bilo posrečilo lansko leto dobiti uvoznega dovoljenja, bi bili letos vsi naši kraji zelo prizadeti, ker domačega krompirja ni zadostovalo za seme.

Kar se tiče uspeha z uvoženim semenom, so splošno vsi kmetovalci širom celega dežele zadovoljni, posebno pa na Krašu in v Istri, kjer imajo lahko zemljo. V težkih zemljah je jugoslovanski krompir trpel in ponekod začel gniti, kar je pri letošnjem neprestanem dežju popolnoma umljivo. Vendar se je obnesel na splošno tudi v težkih zemljah bolj kot domač.

Velika napaka, ki so jo zagrešili nekateri kmetje, je bila, da so ga prezgodaj izkopali, ker je nekoliko kasnejši kot naš domači krompir. V mnogih slučajih seveda ni bilo drugače mogoče, ker so morali izprazniti njivo za repo.

Če pogledamo na letošnji pridelek krompirja, moramo žal ugotoviti, da je v krajih, kjer so zemlje peščene, srednji, drugje pa precej slab. Mnogo škode je naredilo neprestano deževje, ki je povzročilo, da krompir gnije, mnogo pa tudi peronospora, ki je v nekaterih krajih, kjer niso imeli jugoslovanskega semena, pobrala celi dve tretjini pridelka. Vsa krompirjevica se je posušila, tako da je bilo krompirjevo polje suho, ko so bili krompirčki še majhni in bi bili komaj začeli zoreti. Ni dvoma, da bo letos zopet občutno pomanjkanje dobrega semenskega krompirja. Pozivljamo zato vse zadruge in poedince, ki želijo imeti prihodnje leto dober in zdrav semenski krompir, bodisi jugoslovanski, ali pa najzgodnejše nemške vrste, da prijavijo Zadružni zvezi v Gorici približno količino, ki jo bodo potrebovali.

Čebelarstvo

O čebelnih znamenjih.

Živali, ki žive v družinah, morajo imeti nujno svoja znamenja, že v nagonu utemeljena. Brez teh znamenj bi bilo nemogoče sožitje posameznih živalic, nemogoča prehrana in nemogoče razmnoževanje.

Že stari čebelarji so nam mnogo zanimivega povedali o čebelnih znamenjih. Saj še sedaj starejši čebelarji ugotavljajo, ali ima kaka čebelna družina matico ali ne, po znamenjih. Tudi mi, če smo v dvomu, ali je kak panj brezmatičen ali ne, spoznamo takoj po glasovih čebel. Če vznemirimo s kakim ropotom ali kako drugače čebelno družino, in se le-ta hitro umiri, je to gotovo znamenje, da ima panj matico. Če se pa družina dolgo časa vznemirja in nekako joka, vemo, da je panj brezmatičen. Po teh znamenjih spoznamo tudi pri mladih rojih, ali imajo matico ali ne.

Znano je, kako spretno znajo čebele naznaniti celi družini, ali je zunaj vreme ugodno ali neugodno.

Opazoval sem zadržanje čebel ob solnčnem vzhodu. Ko so solnčni žarki prisijali do prvega panja, so čebele, ki so stale zunaj na straži, takoj oddale poseben vesel glas, in odmev se je zaslíšal naenkrat po celem panju. Ni dolgo trajalo, ko se vsuje cel trop čebel skozi odprtino na pašo. Ob slabem vremenu se ob zori zaslíši žalosten, skoro jokajoč glas, ki traja več časa in daje družini na znanje da je zunaj dež in nevihta, in da ni varno zapustiti strehe.

Zanimivo je, kako naznanjajo čebele svojim vrstnicam, če so našle kje nov vir medu. Neki čebelar, ki je imel na vrtu opazovalni panj iz stekla in ki je na svojem vrtu v kot položil posodo medu, je opazoval, kako so čebele vesele od posode zletale v panj. Zašle so kar v gručo čebel in so se začele v panju v polu-

krogu sukati. Tako so opozorile svoje tovarišice na nekaj posebnega.

Ko so jih tovarišice iz radovednosti obkolile, pomolile so jim rilček in jim tako naznanjale, da vedo za shrambo medu. Zletele so ven k posodi, a ne več same, spremljala jih je cela vrsta drugih čebel, ki so odnesle polno medu v panj.

Da bi prav za gotovo doznal, iz katerega panja prihajajo čebele in kam gredo, je dotični raziskovalec zaznamoval čebele z rudečimi pikcami. Spoznal je, da imajo čebele v resnici komunikativo, to je znamenja, s katerimi obveščajo čebele.

Istotako so drugi raziskovalci ugotovili, da imajo čebele znamenja, s katerimi naznanjujejo, kje so našle zalogo cvetnega prahu, kje se nahaja dobra pitna voda itd. Imajo tudi znamenja, s katerimi opozarjajo na sovražnike in nevarnost, zlasti na roparice.

Marsikdo je čutil na lastni koži, kako hitro opozorijo čebele na sumljivo in nevarno osebo ali na drug živ predmet. Kakor bi trenil, z enim samim migljajem, je kar cela armada organizirana in se usuje nanj, da ga neusmiljeno opika.

Pred panjem se opaža večkrat, kako stoje čebele na straži ter se premikajo in nekako stražijo. Razlago za to sem dobil v neki notici v strokovnem listu »Leipziger Bienenzeitung«. List trdi, da značijo ta znamenja premembo vremena.

Večkrat so mi tudi kmetje pravili, da spoznajo vreme po čebelah. Zlasti so dobro uro prej obveščeni o nalivu in nevihti. Že predno je kmetič slutil nevihto, so se čebele nagloma in trumoma vračale domov. In res, po dobri uri se vsuje nevihta in toča.

Vredno bi bilo v tem oziru nadaljevati opazovanja. Čebelni nagon, ki je nagon narave ter ima stalne, trdne zakone, bi nam utegnil razrešiti marsikako uganko v naravi.

Dr Jos. Ličan.

Tržni pregled

Žita: Prvo leto žitne bite je dokončano, začenja drugo. Uspehi prvega leta so mnogo manjši, kot se je pričakovalo, ker je slabo vreme škodovalo posevom. Prihodek je manjši od lanskega leta, a bi bil gotovo še za mnogo manjši, če ne bi poljedelci uporabili toliko umetnih gnojil in odbranih semen in če ne bi zemlje tako dobro obdelovali, kot so jo. Glavni uspeh prvega leta žitne bitke tiči ravno v tem, da je našlo strokovno kmetijstvo odmeva v najširših slojih obdelovalcev zemlje. In strokovno kmetijstvo bo prej ali slej gotovo dalo tudi vidnih uspehov v obliki večjega pridelka.

Na podlagi zakona o mletju žita in peki kruha morajo mlini — od 1. septembra dalje — proizvajati samo eno vrsto moke in sicer morajo dobiti iz 100 kg pšenice najmanj 80 kg moke. Tako bodo izginile iz prometa najrazličnejše vrste belih mok. Trenotno se jih v trgovini še dobi — dokler bodo trajale zaloge.

Cene so danes sledeče (žitna borza v Milanu):

domača pšenica	205 do 212 L
ameriška pšenica	240 do 250 L
argentinska pšenica	217 do 218 L
koruza domača	120 do 135 L
koruza inozemska	115 do 120 L
oves	133 do 140 L
rž	145 do 155 L
ječmen	140 do 145 L

Ceno različnih belih mok izpustimo, ker bo kmalu brezpredmetna, koruzna moka stane 140 do 150 L za 100 kg.

Krma: Seno stane na domačih trgih 30 do 40 L, vendar bo gotovo zrastle v ceni, ker prodajajo kmetovalci seno predvsem radi pomanjkanja denarja. Otrobi bodo bržkone dražje, trenutno stanejo 105 do 110 L. Oljnate tropine notirajo: 110 do 125 L za cele vagone.

Živina: Kupčija je pri nas še vedno mrtva, mnogi bi radi prodali kak rep, a jim je žal zavreči. Cena po blagu od 3.50 do 4.50 L za kg žive teže. Teleta so po 6 do 7 L, po težini. Trgovina z živino (tudi teleti) je precej mrtva po celi Italiji.

Vino: Pri nas ga je zelo malo na razpolago. Cena od 2.40 do 3 L za liter, kraškemu teranu dvakrat toliko. Letina kaže po starih pokrajinah v splošnem precej slabo in se bo pridelalo najbrže celih 10 milijonov hl vina manj kot lansko leto. Zato pa so tudi splošno po vseh pokrajinah cene vinu poskočile.

Mlečni izdelki: V avgustu se je trg z maslom nekoliko izboljšal ker ni več takega pritiska blaga, vendar pa prihaja v Trst še vedno maslo iz Mantove in drugih pokrajin po ceni 15 do 16 L za kg. Naše tolminsko maslo je za okrog 3 L dražje od mantovanskega. Cene vsemu siru so v zadnjem času znatno padle, posebno pa ementalskemu. Cena tolminskemu siru je 9 do 9.50 za kg.

Umetna gnojila: Vpoštev pridejo: Tomazeva žlindra, superfosfat in kalijeva sol. Žlindra stane okoli 50 L (18%), kalijeva sol (40%) okoli 30 L, superfosfat v podrobni trgovini okoli 35 L, na debelo (vagone) okoli 32 L. R.

Zadruga, sporočite Zadružni zvezi v Gorici, koliko semenskega krompirija boste potrebovale za prihodnje leto!

Vprašanja in odgovori

Vprašanje št. 37: Trosil sem po Vašem nasvetu čilski soliter po zelju, pa mi ga je osmodilo. Kaj je temu vzrok?

Odgovor: Najbrže ste trosil soliter pri rosi in ga je nekaj padlo tudi na mokre liste in jih osmodilo. Čilski soliter trosi mo le, ko ni rose (na suh list). Če pa so listi mokri, moramo paziti, da ga trosimo le po zemlji in nam ne pade na list.

Vprašanje št. 38: Moje tele je naenkrat obolelo. Začelo ga je napenjati in drugi dan je poginilo. Kaj je temu vzrok?

Odgovor: Ako ste krmil živino z zeleno krmo, se je tele gotovo preobjedlo s kako mlado deteljo ali z ugreto, oziroma mokro zeleno krmo. Ta mu je povzročila napenjanje, ki mu je tele podleglo. Pomoč je bila v tem slučaju lahka. Proti napenjanju imamo razna sredstva, ki so bila že opisana v Gospodarskem listu. V sili uporabljamo trokar, ali pa tudi navaden nož, s katerim zabodemo napeto živinče v vamp.

Mogoče je pa tudi, da je dobilo Vaše tele seno, ki je bilo ravnokar pokošeno in posušeno. Posušeno seno je namreč podvrženo pod streho kvašenju, ki traja približno 14 dni. V tej dobi je seno nezdravo in povzroča lahko obolenje in celo pogin živine. Ne dajajte živini nikdar mladega sena!

Vprašanje št. 39: Kako najlažje odstranimo plesnobo iz kleti?

Odgovor: Prečitajte članek »O prodaji vina« v februarjevi številki letošnjega letnika.

Vprašanje št. 40: Ali imajo orehove tropine, ki jih priporočate vedno v »Gospodarskem listu«, toliko redilnih snovi, kot so jih imele pred vojno, ali se prodajajo sedaj manj vredne?

Odgovor: Orehove tropine niso nič manj vredne, kot so bile pred vojsko. Zadružna zveza ima v skladišču tropine s 47/49% proteina in 7/8% tolšče.

Vprašanje št. 41: Davkarija nam je poslala »Ordine di pagamento«, po katerem bi morali plačati 2000 lir davka. Ker ima naša mlekarna le majhen promet, ni mogoče, da bi ji pripadali tako veliki davki. Kaj nam svetujete, da ukrepi nemo?

Odgovor: Proti plačilnemu nalogu (Ordine di pagamento), ki ste ga prejeli od davčne izterjevalnice in ne od davkarije, ne morete storiti ničesar, vsi koraki bi bili zaman. Predno ste dobili plačilni nalog, Vam je poslala davkarija avizo (Avviso d' accertamento). Takrat je bil čas za ugovore oziroma rekurz proti preveliki odmeri, a sedaj ste ga že zamudili.

Opozarjamo Vas, da v prihodnje podvzamete vse potrebne korake proti previsoki odmeri davkov takoj, ko prejmete od davkarije avizo (Avviso d' accertamento), oziroma da pošljete to avizo nam v Gorico, ker rok za rekurz zapade v 20. dneh po izročitvi aviza.

Vprašanje št. 42: Naša novoustanovljena mlekarna nima še nobenih knjig. Prosimo, da nam sporočite, katere knjige smo dolžni imeti in kako jih moramo kolekovati.

Odgovor najdete v notranjosti lista med »Mlekarstvom«.

Vprašanje št. 43. V našem kraju dela bramor letos veliko škodo na njivah in travnikih, krompir nam je ta mrčes čisto uničil. Ali je kako sredstvo proti njemu?

Odgovor: Boj proti bramorju je zelo težak. Malo sredstev imamo v roki proti njemu in še ta ponavadi opuščamo. Kar dar orjemo njivo, oziroma kopljemo krompir, ne pustimo niti enega, da bi

nam utekel. Seveda je star človek preokoren, da bi lovil bramorje, zato naj pridejo na njivo otroci. Tudi vrane in druge tice jih pri oranju precej uničijo, zato jih ne podimo z njive. Velik neprijatelj bramorja in vsega podobnega mrčesa je krt. Ne pobijajmo ga, čeprav nam dela na travniku neprijetne krtine.

Ostala sredstva proti bramorju so ista, kot smo jih omenili v aprilovi številki proti strunam. Seveda so po večini težje izvedljiva, posebno na travnikih in jih zato uporabljamo le na vrtovih. Edino

sredstvo, ki ga lahko rabimo povsod, tudi na travnikih in ki nam pri velikem razširjenju bramorja gotovo pomaga je sledeče: V jeseni zakopljemo na več mestih njive, ali travnika srednje globoko manjše kupe gnoja in jih dobro potlačimo in pokrijemo z zemljo. Bramor kmalu začuti prijetno toploto gnoja (boljši je konjski gnoj, kot goveji), se naseli vanj in tam tudi prezimi. Zgodaj spomladi te kupe odkopljemo in bramorje pobijemo. Seveda ne smemo z odkopavanjem zamuditi, sicer bi se bramorji prej razlezli.

Gospodarski koledar

Kmetovalec v septembru.

Na njivi: Krompir je po večini že izkopen, kdor pa še koplje kasni krompir, naj ga pusti na solncu, da se bo dobro osušil, sicer mu bo v shrambi gnil. Letošnje leto je bilo zelo deževno, zato je krompir v večji meri podvržen gnilobi kot sicer.

Na koruzi opazamo kot pest velike bule (ali pa še večje), ki so sprva rumenkastobe in trde, pozneje pa se spreminjajo v notranjost v temnorjav prah. To je koruzna sneti (smetljaj). Rjavi prah ni nič drugega, kot ogromna množina trosov, ki predstavljajo kal za novo snet. Kdor pušča te bule na koruzi, pospešuje širjenje sneti in si s tem zmanjšuje pridelek. Ponekod jih trgajo in pomečejo po tleh. S tem si niso nič na boljšem, ker se trosi sneti neovirano širijo.

Pravilno je, da vsako od sneti napadeno koruzo izrijemo in sežgemo. S tem se popolnoma, ali vsaj v veliki meri zavarujemo proti širjenju sneti. Komur se pa zdi škoda uničiti rastlino in z njo vred tudi klas, naj sneti ne razmetuje po njivi, ampak naj jo sežge.

V tem mesecu pričenjamo s pripravljanjem zemlje za jesensko setev. Ne pozabimo, da je globoko izorana in dobro pripravljena njiva prvi predpogoj za uspešno raščo posevov.

Okopavajmo in plejmo zelje, repo in korenje. Letos plevel bujno raste; če hočemo da bomo imeli dober pridelek, ga moramo večkrat odstraniti in zemljo zrahljati.

Na travniku: Kjer ni pašnikov, je bila živina celo poletje v hlevu. Pustimo jo na pašo vsaj sedaj in sicer na travnike, kjer ne bomo mogli kositi trave.

V septembru začenjamo z jesenskim gnojenjem travnikov. Letos je žindra nekaj cenejša kot lani, zato so jo kmetovalci precej naročili. Dobro je, če z žindro potrosimo tudi nekoliko kalijeve soli. Kdor se ni pobrigal pravočasno za žindro, jo bo moral drago plačati.

V vinogradu. Letos je stalno deževje povzročilo precejšen zastoj v rašči in zorenju grozdja. Tudi toča je vršila svoje uničujoče delo širom dežele. Marsikdo ne bo pridelal niti toliko, da bi plačal državni davek. Kdor bo trpel zgodaj, bo imel letos slab pridelek, zato pustimo grozdje na trti, da dobro dozori.

V sadovnjaku: Začelo je trganje češpelj. Lepo sadje dobi hitro odjemalca, zato pazimo, da bomo trgali češplje previdno, da ne stresemo z njih »moke« in sicer s pecljem vred. Pod drevjem je vedno mnogo odpadlega, piškavega in gnilega sadja. Poberimo vse in kar je do brega skuhamo prašičem, drugo pa vr-

zimo na gnoj. Pod drevom naj piškavo in gnilo sadje ne ostaja nikdar.

Na vrtu: Sadimo endivijo in sejemo zimsko salato, špinačo in drugo zelenjavo.

Paradižnike očistimo še enkrat vseh nepotrebnih vršičkov-zalistnikov in jim odstranimo cvete, da pospešimo njih zorenje.

V hlevu: V krajih, kjer je živina na paši (na planinah), počistimo in razkužimo hleve, predno se vrne vanje. Kjer je treba kaj popraviti, to najlažje naredimo sedaj. Če bomo krmili živino v hlevu s suho krmo, pazimo, da bomo prešli od zelenega krmljenja (paše) na suho pola-

goma in ne prehitro. Nagli prehodi od zelene krme na suho in obratno, vplivajo zelo škodljivo na prebavo in povzročijo lahko razne bolezni.

Tudi prašiči so dobivali do sedaj večinoma le zelenjavo. V septembru začnemo zmanjševati množino zelene krme in dajati prašičem vedno več močnih krmil. Predvsem pridejo v poštev razne oljate tropine, ki so najcenejše močno krmilo za živino in prašiče.

V kleti: Počistimo dobro kleti, pometimo zidove in tla. Smeti, pajčevine in plesnobe naj ne dobi novo vino v kleti. Očistimo in pripravimo si vinsko posodo in orodje in to čimprej, ne šele v zadnjem trenutku.

Gospodarski drobiž in razno

Motor na alkohol.

Na velesejmu v Milanu je bil razstavljen nov motor, ki je gnan od alkohola. Ker se gleda pri izbiri sredstev, ki se rabijo za pogon motorjev predvsem na njih ceno, se bo razširil novi motor le v tem slučaju, če ni njegov pogon dražji od drugih.

Razumljivo je, da bi bilo to velike koristi za italijansko industrijo špirta, pa tudi za državo, ki bi ne bila navezana v toliki mer na uvoz bencina.

Nazadovanje živinoreje v Jugoslaviji.

Statistični podatki dokazujejo, da je stanje živinoreje v Jugoslaviji vedno slabše. Po podatkih, ki jih navaja zagrebški »Gospodarski list« je izvozila Jugoslavija leta 1923. za 3.2 milijona dinarjev živine, leta 1924. za 3.1 milijona, leta 1925. pa samo za 1.55 milijona dinarjev. Omenjenil ist ugotavlja, da pa da vrednost živine od leta do leta po številu, pa tudi po kvaliteti. Velik del krivde pripisuje neurejeni zakonodaji in obstajati podpor od strani države. Tudi o stanju svinjogojstva navaja »Gospodarski list« podatke, iz katerih takoj razvidimo nazadovanje. Od leta 1920. do

leta 1924. se je zmanjšalo število prašičev od 4 milijonov 850 tisoč, na 2 milijona 500 tisoč, to je za celo polovico. Temu so gotovo vsaj v precejšni meri krive nalezljive bolezni — posebno prašičja kuga, ki ravsaja po južnih krajih države.

Enako navaja list tudi podatke o staniu perutnine, po katerih se je od leta 1921. do leta 1923. zmanjšalo število glav od 15 na 13 milijonov.

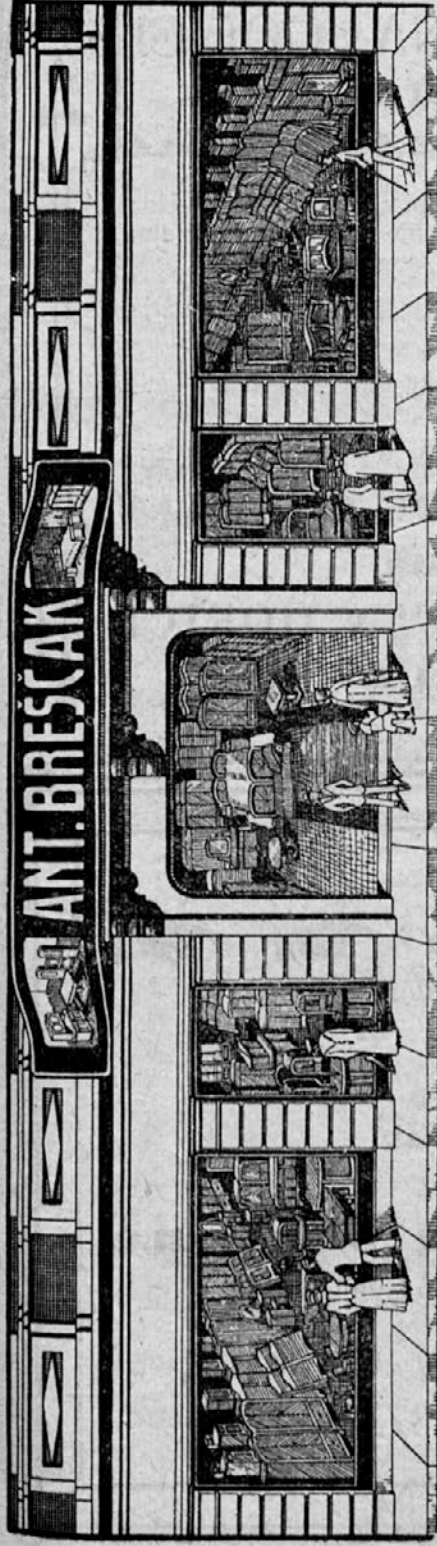
Pridelek sladkorne pese v Italiji

je znašal leta 1925. 15,744.000. — q nasproti 37,209.000 q v letu 1924. Kakor je znano, so zakrivili to znižanje pridelka spori med sladkornimi tovarnami in pridelovalci pese.

Pogozdovanje Krasa.

V Uradnem listu št. 185 od 11. avgusta 1926 je bil objavljen kr. dekret od 15. julija 1926 št. 1344. S tem dekretom je obnovljeno pogozdovanje Krasa, ki spada pod reško provincijo.

Polovico stroškov za pogozdovanje in izboljšanje starih gozdov prevzame država. drugo polovico bo nosila uprava reške province.

Največji ponos gospodinje je lepo urejeno stanovanje

Če si hočeš to oskrbeti z malimi stroški, obrni se na staro tvrdko in odlikovano tovarno s pohištvom

Ant. Breščak,

ki ima v zalogi nad 50 kompletnih sob,
bodisi forniranih ali iz različnega lesu.

Gorica, Via Carducci 14.

KATOLIŠKA KNJIGARNA v GORICI
VIA CARDUCCI 2

Novost! **Slovenski pritrkovavec.** Spisal svetnik I. Mercina. Navodilo za vzorno pritrkovanje. 243 vzorcev. Edina knjiga te vrste! Broširana 8, vezana 11 lir.

Zadnji dnevi velikega mučenika. Povest iz življenja misijonarja. Ilustrirana 4 Lire.

Radi oreha. Igra z mešanimi vlogi za ljudske odre. Spisal Dragotin Vodopivec. 3 Lire.

Oče budi tvoja volja! Istrska povest. Spisal dr. Ivan Pregelj, 3·50 Lir.

Mali katekizem v novi nakladi. Cena: broširan 1·50 Lir, vezan 2 Liri.

Izdala in založila

„KATOLIŠKA KNJIGARNA“ v GORICI
VIA CARDUCCI 2

Pošljite takoj naročila za

semensko pšenico

da omogočite pravočasno dobavo.

Naročajte jesenska gnojila:

Tomaževo žlindro
superfosfat
kalijevo sol.

Kupujte

orehove tropine

najcenejše močno krmilo za živino.

Zadružna zveza v Gorici,
Corso Verdi št. 37.

GLAVNO ZASTOPSTVO PISALNIH STROJEV „RHEINMETALL“
(NEMŠKI IZDELEK)

Vseh vrst PEČATI
RAZMNOŽEVALCI
POSAMEZNI DELI
PRERAČUNJEVALCI

R. SIMONS
GORICA - VIA MAZZINI 5

BLAGAJNE IN
REGISTRATORJI
ŠOLA za STROJEPISJE
POPRAVLJALNICA

SE TOPLO PRIPOROČA ZA POPRAVILA PISALNIH STROJEV, CIKLOSTILOV
IN REGISTRNIH BLAGAJN VSEH ZNAMK. DELO ZAJAMČENO.

ANTON JERKIČ

fotograf

GORICA — Corso Verdi št. 36

Izvršuje povečave, slike na porcelan (za nagrobne spomenike) barvanje slik in slike za legitimacije v najkrajšem času. Na željo pride slikati tudi na dom.

Na razpolago

Gospodarske knjige:

- Belle: Sadjarstvo 430 strani s 165 slikami
- Humek: Praktični sadjar 410 strani s 116 slikami
- Humek: Domači vrt, 195 strani in s 71 slikami
- Domači živinozdravnik
- Domači zdravnik
- Nasveti za hišo in dom
- Naše gobe
- Reja domačih zajcev
- Umni čebelar

Navedene in druge knjige, kakor tudi najrazličnejše tiskovine, za župne, županske, šolske in druge urade, papir, razglednice itd. itd. dobite pri

Katoliški knjigarni v Gorici

Via Carducci št. 2 (Gosposka ulica)

Autocar

Impresa trasporti

s. a g. l.

GORICA, Via Rismondo šte. 8

Telefon inter. 303

Prevzame prevoz vsake vrste, posebno stavbenega lesa, katerisibodi dolžine tudi iz gozda.

Zaloga bencina
in petoleja

B. P.

Nadomestni deli „SAURER“

Pneumatike „HUTCHINSON“
s stiskalnico za pritrnitev.

Prva goriška tovarna

za umeten marmor -- kamnosenosa in cementna dela

Giov. Maroni & Figli

Via Friosto 7 Telef. inter. 294

Izdeluje plošče enobarvne, izklesane, marmorirane in beneški mozaik za tlak Stavbne in druge dekoracijske predmete - Kopalne banje. Cevi raznih premerov

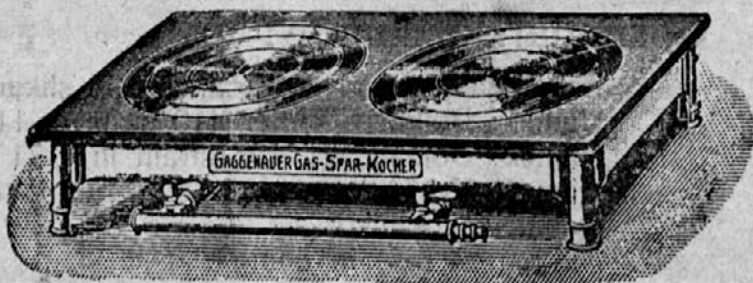
Stara, dobroznana tvrdka, specializirana za izdelovanje umetnega kamna, marmoriranih ploščic in beneš. mozaika - Prodaja cementa in mavca.

Štedilniki na plin

GAGGENAUER so najboljši na svetu 30% prihranek.

Ne zamenjati s ponaredbami

Štedilniki imajo uglajeno ali crnalizirano ploščo. — Izdeluje in napeljuje centralno kurjavo, vodo, plin, kopalnice, električne luči itd. — Velika zaloga žarnic za avtomobile, lestencev, kopalnic, Water itd.

Edina zaloga in prodaja

Carlo Cumar

v Gorici

Via Garibaldi 11

Via Morelli 21

Daje na zahtevo brezplačno proračune

Odgovorni urednik: ing. agr. Josip Rustja. Tisk »Katoliške tiskarne« v Gorici.